

Erhvervshus Hovedstaden Copenhagen Business Hub

Input til det regionale kapitel for hovedstadsområdet

Indholdsfortegnelse

Resumé.....	3
REGIONALT KAPITEL TIL STRATEGI FOR DECENTRAL ERHVERVSFREMME 2020	4
1 Vækst i hovedstadsområdet og sammenhæng til resten af Danmark.....	4
1.1 Det værdiskabende samspil på tværs af landet.....	5
1.2 Sammenhængskraften i hovedstadsområdet.....	7
2 Styrker, udfordringer og forslag til konkrete indsatser i hovedstadsområdet.....	7
2.1 Adgang til kvalificeret arbejdskraft	8
2.2 Virksomhedernes kompetenceudvikling	10
2.3. Forskningsmæssige styrker	12
2.4 Adgang til testmiljøer.....	13
2.5 Iværksætteri og skalering.....	14
2.6 Tiltrækning af internationale investeringer	15
2.7 Turisme, events, kongresser og oplevelsesøkonomi	16

Resumé

Følgende er et sammendrag af hovedstadsområdet bidrag til strategi for decentral erhvervsfremme for 2020 og frem. Kapitlet er udarbejdet på baggrund af drøftelser med hovedstadsområdets virksomheder, kommuner, videninstitutioner og relevante interessenter.

Af kapitlet fremgår, at hovedstadsområdets virksomheder står for 40 pct. af den samlede værdiskabelse i Danmark, og dermed trækker store dele af væksten i landet. Den høje værdiskabelse skyldes blandt andet, at hovedstadsområdet har en række storbystyrker, som fx en tæt koncentration af virksomheder, arbejdskraft, uddannelsesinstitutioner, forskningsenheder, videninstitutioner, kultur, offentlige institutioner m.v. Denne koncentration af viden og virksomheder betyder bl.a., at hovedstadsområdet har en række stærke klynger, fx inden for life science, grøn omstilling, finanssektoren/it tech, og turisme/kreative erhverv, som kan bidrage til at skabe innovation og vækst for virksomhederne. Hovedstadsområdet er også stærke indenfor udvikling af bæredygtige løsninger og cirkulær økonomi og har derfor en god mulighed for at bruge FN's verdensmål som afsæt for nye forretningsmodeller og bæredygtige løsninger.

Når der sammenlignes med de omkringliggende metropoler, klarer hovedstadsområdet sig godt, men konkurrencen mellem metropolerne er hård og det er derfor vigtigt, hvis hovedstadsområdet fortsat skal klare sig i den internationale konkurrence, at der er et kontinuerligt fokus på at skabe gode rammer for at øge virksomhedernes konkurrencekraft. Hovedstadsområdets virksomheder efterspørger derfor tiltag, der er konkretiseret inden for syv indsatsområder, hvori FN's verdensmål og digitalisering er tværgående. Indsatsområderne er, at:

- virksomhedernes adgang til kvalificeret arbejdskraft skal forbedres
- virksomhedernes kompetenceudvikling især inden for digitalisering, internationalisering og grøn omstilling skal understøttes
- virksomheder skal understøttes i at få mere ud af hovedstadsområdets forskningsmæssige styrker
- virksomhedernes adgang til testmiljøer skal forbedres
- iværksætteri og skalering af eksisterende virksomheder skal understøttes
- hovedstadens evne til at tiltrække udenlandske investeringer skal understøttes
- vækst og udvikling inden for turisme, events, kongresser og oplevelsesøkonomi skal understøttes.

De identificerede indsatsområder skal give afsæt for, at der kan skabes gode betingelser for virksomhederne i hovedstadsområdet og herunder give mulighed for, at virksomhederne og relevante aktører kan søge finansiering til konkrete tiltag, der kan skabe merværdi for hovedstadsområdet og resten af Danmark.

REGIONALT KAPITEL TIL STRATEGI FOR DECENTRAL ERHVERVSFREMME 2020

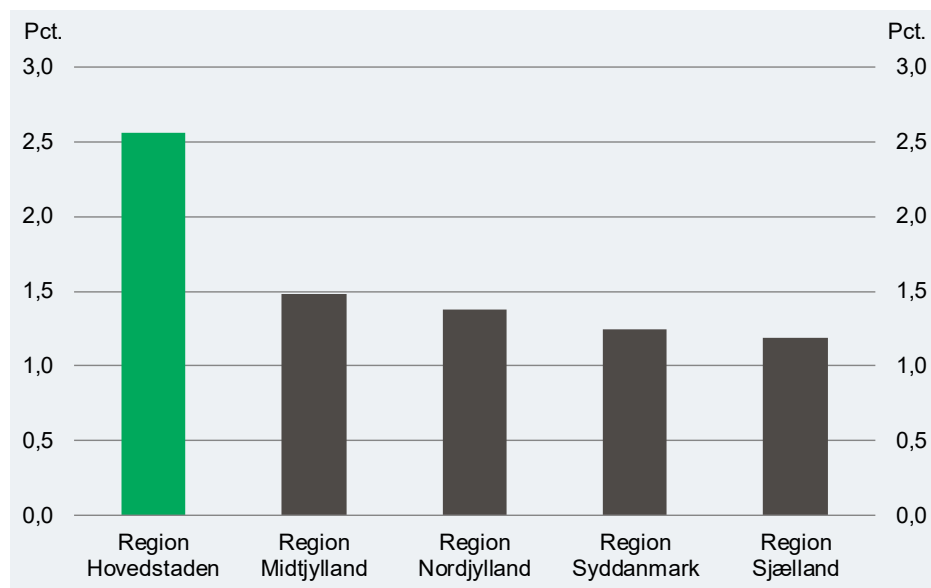
Nærværende kapitel er hovedstadsområdet's input til strategi for decentral erhvervsfremme for 2020. Kapitlet er udarbejdet på baggrund af drøftelser med hovedstadsområdet's virksomheder, kommuner, videninstitutioner og en række relevante interessenter. I første del af kapitlet beskrives hovedstadsområdet's betydning for vækst og udvikling i hele landet. I anden del af kapitlet beskrives centrale styrker og udfordringer i hovedstadsområdet og der udpeges konkrete indsatsområder, som skal danne afsæt for at skabe gode betingelser for virksomhederne i hovedstadsområdet og herunder give mulighed for, at virksomhederne og relevante aktører kan søge finansiering til konkrete tiltag, der kan skabe merværdi for hovedstadsområdet og resten af Danmark.

Det bemærkes, at begrebet "hovedstadsområdet" dækker hele Region Hovedstaden.

1 Vækst i hovedstadsområdet og sammenhæng til resten af Danmark

Hovedstadsområdet's virksomheder står for 40 pct. af den samlede værdiskabelse i Danmark, og trækker dermed store dele af væksten i landet. For at skabe et stærkt Danmark er det derfor afgørende, at virksomhederne i hovedstadsområdet har de bedst mulige rammer for innovation og vækst, *jf. figur 1*. Den høje værdiskabelse blandt hovedstadsområdet's virksomheder bidrager til velstanden i Danmark, bl.a. gennem tætte virksomhedssamarbejder på tværs af landet og gennem pendling, udligning, skatter og overførsler. Den store samlede værdiskabelse betyder, at hovedstadsområdet i en international sammenhæng er blandt de hovedstæder med størst betydning for landets samlede økonomi. Til sammenligning udgjorde BNP i byer som Stockholm og Oslo hhv. 32 og 28 pct. af de samlede nationale økonomier.

Figur 1. Gennemsnitlig årlig BNP-vækst i de fem regioner i 2010-17

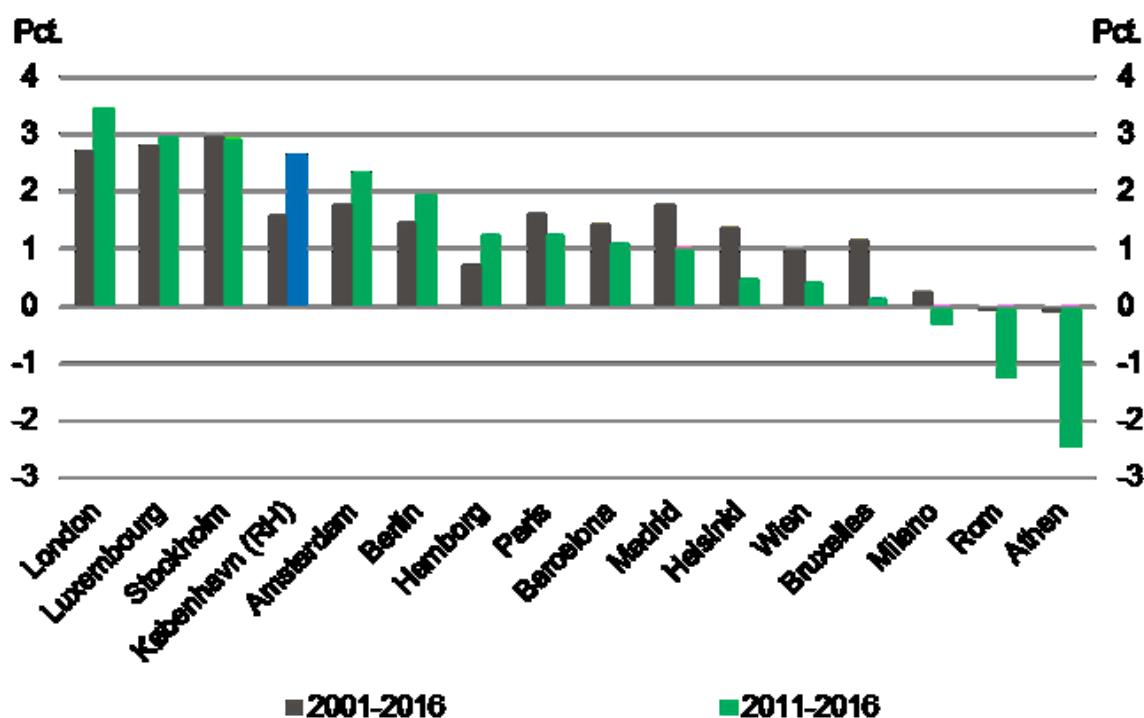

Kilde: Danmarks Statistik samt beregninger fra Den Tværgående Analyseenhed i Københavns Kommune

Hovedstadsområdet er væksthørende i Danmark. I perioden fra 2010 til 2017 har hovedstadsområdet haft en gennemsnitlig årlig vækstrate på 2,6 pct., mens gennemsnitsvækstraten i resten af Danmark har været på 1 pct. årligt i samme periode.

På internationalt niveau sker der en stigende polarisering mellem metropolerne. Hovedstadsområdet har de seneste år ligget blandt de metropoler, der har klaret sig godt. For bare få år siden lå hovedstadsområdet midt i feltet, *jf. figur 2*. Hvis hovedstadsområdet i stedet var blevet en del af lavvækstgruppen, ville det have haft store omkostninger for velstanden i både hovedstadsområdet og resten af Danmark.

Figur 2. Gennemsnitligt årligt BNP- vækst, faste priser

Kilde: OECD og beregninger fra Den Tværgående Analyseenhed i Københavns Kommune

1.1 Det værdiskabende samspil på tværs af landet

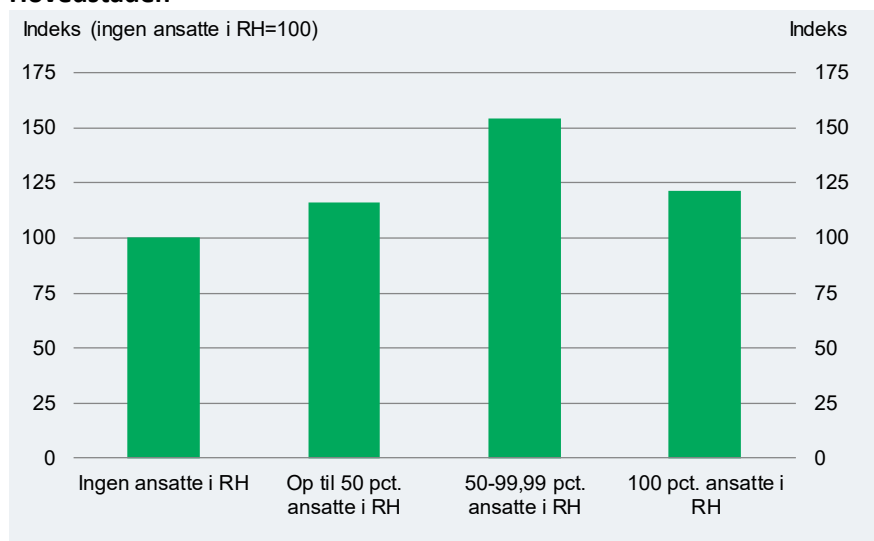
Hvis Danmark skal kunne konkurrere på internationalt niveau, er det vigtigt, at fordelingen af væksten ikke er et nulsumsspil, hvor kagen skal fordeles mellem hovedstadsområdet og resten af Danmark. Danske virksomheder er afhængige af, at ressourcerne udnyttes bedst muligt, og at der sker et effektivt samspil på tværs af Danmark. Den værdi der skabes i hovedstadsområdet, er afhængig af resten af landet og omvendt.

Hele landet kan drage nytte af, at hovedstadsområdet bl.a. står stærkt i internationale målinger, både når der måles på livskvalitet (blandt top-fem i liveable cities i 2018 i Monocle's quality of life survey) og på vækstvilkår, bl.a. på grund af særdeles god adgang til international lufthavn, god infrastruktur og "ease of doing business" (nr. 1 i Europa). Såvel hovedstadsområdet som Greater Copenhagen har således de vilkår, der gør at metropolregionen kan fungere som en magnet i forhold til at tiltrække internationale investeringer og talenter til Danmark. Udover den internationale vinkel er Greater Copenhagen også med til at binde center og lokalmiljøer sammen på begge sider af Øresund.

Hovedstadsområdet har som Danmarks eneste metropol en række andre, unikke storbystyrker, som Danmark forsat bør udnytte – og støtte endnu mere op om – og markedsføre internationalt for at sikre høj vækst i hele landet. Det gælder blandt andet en tæt koncentration af virksomheder, arbejdskraft, uddannelsesinstitutioner, forskningsenheder, videninstitutioner, kultur, offentlige institutioner m.v. Det er netop denne fortætning, som giver gode muligheder for specialisering, innovation, produktudvikling, udveksling af ideer, jobmatch m.v. (Copenhagen Economics, 2017). Det betyder samtidig, at uddannelsesniveaet og videnintensiteten i hovedstadsområdet er relativt høj, hvilket understøtter en branchestruktur, der gør brug af højt kvalificeret arbejdskraft. De særlige storbystyrker medvirker således til, at hovedstadsområdet er et attraktivt område at drive virksomhed i og øger dermed virksomhedernes konkurrencekraft.

Generelt er virksomheder, der opererer helt eller primært i hovedstadsområdet, de mest produktive i Danmark. Men det er bemærkelsesværdigt, at virksomheder, der har aktiviteter i hele landet, men hvor hovedparten ligger i hovedstadsområdet, klarer sig 30 pct. bedre end virksomheder, der alene opererer inden for hovedstadsområdet, jf. figur 3. Og de er mere end 50 pct. mere produktive end virksomheder, der udelukkende har aktiviteter uden for hovedstadsområdet. Det kan bl.a. forklares med, at virksomhederne, som har aktiviteter i hele landet, i overvejende grad er større virksomheder, der opererer på et større marked og har en højere andel af eksport og dermed er udsat for en højere konkurrence.

Figur 3. værdiskabelse pr. arbejdstime efter tilknytning til Region Hovedstaden

Anm: Private byerhverv.

Kilde: Danmarks Statistik og Den Tværgående Analyseenhed i Københavns Kommune

Et godt eksempel på en branche, der gennem innovation og eksport skaber vækst og arbejdspladser i hele landet, er medicinalindustrien. Medicinalvarer udvikles ofte af forskere og virksomheder i hovedstadsområdet, produceres i hele Danmark og eksporteres til hele verden. De store medicinalkoncerner vælger typisk at placere deres hovedsæder og forskningsafdelinger i økosystemer med stærke forsknings- og uddannelsesinstitutioner, højt specialiseret arbejdskraft og en velfungerende lufthavn. Et sådant økosystem findes i hovedstadsområdet, og det er derfor afgørende for væksten, at disse økosystemer fastholdes og hele tiden udvikles. Samtidig er der også brug for gode rammer for fx produktionsanlæg, der ofte med fordel kan placeres i andre dele af landet.

Det betyder med andre ord, at det er vigtigt at fastholde og udbygge styrkerne og det stærkt sammentømrede økosystem i hovedstadsområdet. Og samtidigt sikrer, at flere virksomheder i hele landet spiller tættere sammen med virksomhederne i hovedstadsområdet, så der skabes værdi i hele landet. Produktiviteten er størst, hvis værdierne skabes i fællesskab.

1.2 Sammenhængskraften i hovedstadsområdet

Væksten i hovedstadsområdet er høj, men langt fra ligeligt fordelt imellem hovedstadsområdets kommuner. Nogle kommuner har oplevet en høj økonomisk vækst i de seneste år, mens andre har haft negative vækstrater. Væksten i hovedstadsområdet er samlet set afhængigt af et godt samspil og arbejdsdeling mellem de forskellige geografier i området, som hver især har forskellige styrker. København har en anden rolle end Halsnæs, som igen har en anden rolle end Ballerup.

Nogle kommuner har satset på store erhvervsområder eller stærke erhvervsklynger, mens andre kommuner primært er bosætningskommuner. Nogle kommuner kan bryste sig af en meget høj forsknings- og udviklingsaktivitet (F&U) i private virksomheder og videninstitutioner, andre tiltrækker helt andre typer af virksomheder. Også andelen af virksomheder med høj eksport og andelen af udenlandsk ejede virksomheder er meget forskelligt fordelt i hovedstadsområdet (Axcelfutures, 2018).

Det vigtige er, at forskellene bruges positivt, og at virksomheder og kommuner samarbejder om at optimere erhvervslivets rammebetingelser. Kommuner og virksomheder er allerede gode til at samarbejde på tværs i hovedstadsområdet og også på tværs af landet. I hovedstadsområdet er der fx allerede etableret en fælles indgang til udenlandske medarbejdere, samarbejde om fælles iværksætterservice i regi af Erhvervshus Hovedstaden sammen med private aktører, fælles rekrutteringsservice (hvor 19 kommuner er gået sammen om at sikre kvalificeret arbejdskraft til virksomheder med rekrutteringsudfordringer) og et fælles EU-kontor. Det er vigtigt for hovedstadsområdet og resten af landet, at der fortsat arbejdes på at understøtte et sammenhængende arbejdsmarked, tiltrække talenter, styrke infrastruktur og mobilitet og brande regionen i resten af verden. Det gælder også over Sundet, hvor Greater Copenhagen-samarbejdet samler 85 kommuner og fire regioner med samlet set 4.3 mio. indbyggere.

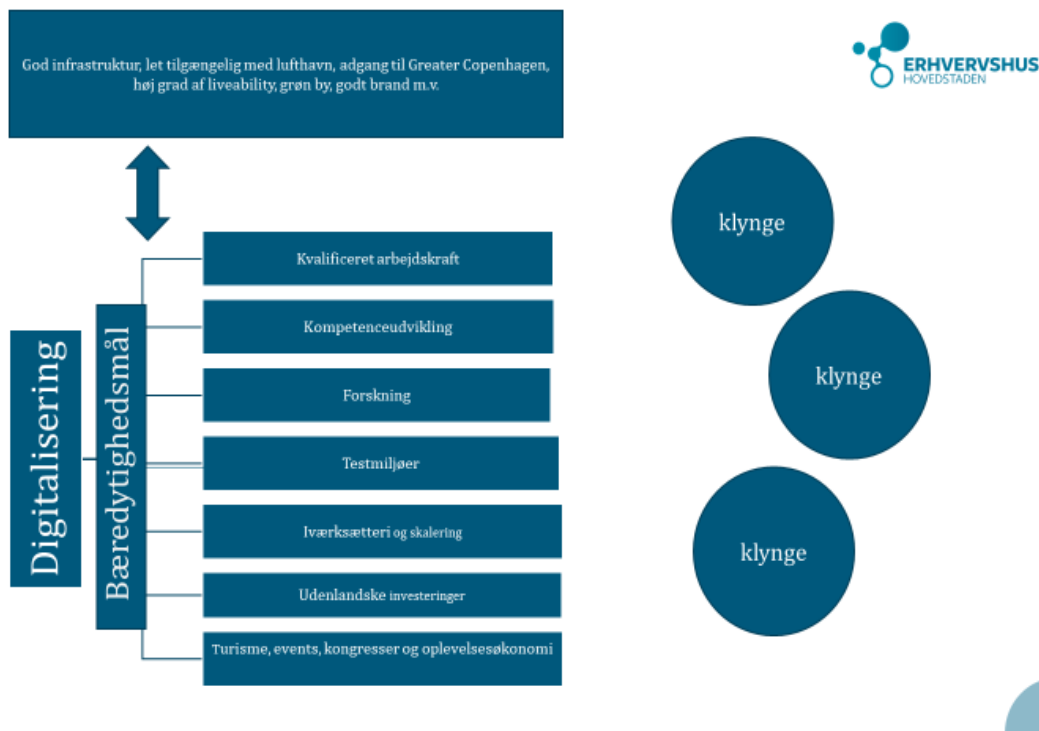
2 Styrker, udfordringer og forslag til konkrete indsatser i hovedstadsområdet

Dialogen med virksomheder, erhvervsorganisationer, videninstitutioner, kommuner og andre interessenter peger på en række styrker og udfordringer i hovedstadsområdet, som erhvervsfremmesystemet særligt skal have fokus på, for at virksomhederne kan øge deres samlede konkurrencekraft. Det er enighed om, at man med udgangspunkt i hovedstadsområdets potentialer kan identificere følgende væsentlige udfordringer. Det er vigtigt at:

1. forbedre virksomhedernes *adgang til kvalificeret arbejdskraft*, herunder udenlandske videnarbejdere
2. *understøtte virksomhedernes kompetenceudvikling* især inden for digitalisering, internationalisering og grøn omstilling
3. understøtte virksomhederne i at *få mere ud af hovedstadsområdets forskningsmæssige styrker*
4. forbedre virksomhedernes adgang til *testmiljøer*
5. understøtte *iværksætteri og skalering af eksisterende virksomheder*
6. øge hovedstadens evne til at *tiltrække udenlandske investeringer*
7. understøtte vækst og udvikling inden for *turisme, events, kongresser og oplevelsesøkonomi*.

Dertil er det bemærket, at områder som digitalisering og FN's bæredygtighedsmål anses som værende tværgående temaer, som på forskellig vis berører flere eller alle af de centrale indsatsområder. Den overordnede forståelse af hovedstadens styrker og udfordringer er dermed som det fremgår af figur 4:

Figur 4. Sammenhæng mellem hovedstadens karakteristika og indsatsområder

I det følgende beskrives inden for hvert af de syv temaer styrker og potentialer i hovedstadsområdet og de konkrete udfordringer og barrierer, som virksomhederne står overfor. Efter hvert tema konkretiseres forslag til indsatsområder.

2.1 Adgang til kvalificeret arbejdskraft

Adgang til kvalificeret arbejdskraft er afgørende for virksomhedernes konkurrenceevne. Hver tredje virksomhed i hovedstadsområdet peger i disse år på mangel på kvalificeret arbejdskraft som den største udfordring (Erhvervshus Hovedstaden, 2019; STAR, 2018). I Dansk Industris (DI) Lokale Erhvervsklimaundersøgelse angiver virksomheder på tværs af landet samstemmende om udfordringer med at rekruttere faglært arbejdskraft, mens manglen på højtuddannet arbejdskraft er større for hovedstadens virksomheder end for resten af landet (Dansk Industri, 2018).

Der er udsigt til øget mangel på arbejdskraft inden for en lang række områder, særlig inden for de tekniske og digitale områder (dvs. medarbejdere med de såkaldte STEM kompetencer¹). Manglen på IKT²-kompetencer er særligt udtalt i hovedstadsområdet, hvor efterspørgslen efter IKT-kompetencer udgør knap halvdelen af den samlede efterspørgsel efter STEM-kompetencer (Højbjerg Brauer Schultz, 2018). Ifølge IT-Branchens IT-barometer 2019 har næsten halvdelen af de deltagende virksomheder haft ledige

¹ IT, ingeniørkundskab, naturvidenskab og matematik

² informations- og kommunikationsteknologi

IKT-stillinger, som de indenfor de seneste 12 måneder helt har måtte opgive at besætte (itb.dk). Sikring af den rette arbejdskraft rækker ind over både beskæftigelses- og uddannelsesområdet og kræver et tæt samspil med de erhvervspolitiske tiltag.

Mens mange af virksomhederne mangler højtuddannet arbejdskraft høster 80 pct. af SMV'erne i hovedstadsområdet og resten af Danmark ikke det markante vækstpotentiale, der ligger i at ansætte akademikere. Kun lidt over en procent af virksomhederne ansætter hvert år deres første akademiker (Epinion for Akademikernes A-Kasse og DJØF, 2017). Tallet er endnu lavere, når det gælder ansættelse af udenlandske højtuddannede. Og det er på trods af, at ansættelse af højtuddannede efter tre år øger værditilvæksten med 38 pct. og øger sandsynligheden for, at virksomheden overlever med 2,2 pct. (Epinion for Akademikernes A-Kasse og DJØF, 2017).

Tiltrække og fastholde internationale videnarbejdere

Flere studier peger på, at højt kvalificeret udenlandsk arbejdskraft bidrager særlig meget til både øget produktivitet, innovation og eksport i virksomhederne (DEA, 2018; Hiller, 2013; DØRS, 2017) og dermed også til væksten. En højt kvalificeret udenlandsk medarbejder bidrager ifølge Finansministeriet netto med mere end 300.000 kr. om året til de offentlige finanser (Finansministeriet, 2018). De mange udenlandske eksperter skaber dermed værdi for hele landet og bidrager til et dynamisk og konkurrencedygtigt erhvervsliv.

Næsten halvdelen af den samlede udenlandske arbejdskraft i Danmark er beskæftiget i hovedstadsområdet, nemlig 92.000 borgere. Andelen af højt kvalificerede medarbejdere blandt nytilkomne er tre gange så høj i hovedstadsområdet som i resten af landet. I 2016 var ca. 9 pct. af de internationale medarbejdere, der kom til hovedstadsområdet for at arbejde, højt kvalificerede (målt på lønniveau). I resten af landet er tallet ca. 3 pct. Derudover er næsten 70 pct. af de beskæftigede på beløbsordningen i Danmark i 2018 beskæftiget i hovedstadsområdet Københavns Kommune, 2019. Det skal ses i sammenhæng med, at hovedstadsområdet er karakteriseret ved at huse mange videntunge, internationale virksomheder, som har et særligt behov for international arbejdskraft, fx inden for life science, tech og IT. Ligeledes er de relativt mange videntunge iværksættervirksomheder i hovedstadsområdet afhængige af at kunne trække internationale eksperter, når de skal udvide deres forretning.

Den internationale konkurrence om den højtuddannede arbejdskraft er hård, så hvis virksomhedernes behov for udenlandske videnarbejdere skal imødekommes kræver det målrettede indsatser, som bygger videre på de etablerede indsatser. Antallet af udenlandske videnarbejdere i hovedstadsområdet og i Greater Copenhagen kan øges ved at:

- tiltrække nye udenlandske videnarbejdere
- fastholde eksisterende videnarbejdere fra udlandet i længere tid
- understøtte at internationale studerende i højere grad kommer i job i Danmark efter endt uddannelse.

Tiltrækning af nye udenlandske videnarbejdere

Hvis flere videnarbejdere skal vende blikket mod hovedstadsområdet og Danmark, skal der mange forskellige indsatser i spil. Overordnet skal flere i udlandet kende til Greater Copenhagen som en attraktiv karrieredestination. Flere studier peger på, at hovedstadsområdet har gode forudsætninger for at tiltrække arbejdskraft med attraktiv løn, høj livskvalitet og god work-life balance (Axcelfuture, 2018; Rambøll, 2017), men potentialet udnyttes ikke i tilstrækkelig grad. Her viser erfaringen, at målrettede talentkampagner rettet mod specifikke brancher via helt nye former for kampagner på de sociale medier har stor effekt.

Fastholdelse af udenlandske videnarbejdere

Analysen peger på, at en af nøglerne til at fastholde internationale talenter i virksomhederne i længere tid ligger i at hjælpe medfølgende ægtefæller eller partnere i job. Det reducerer tilbøjeligheden til at udrejse med 36 pct., hvis den medfølgende fælle har beskæftigelse de første 12 måneder efter indrejse (Københavns Kommune, 2019). Mere end halvdelen af de medfølgende ægtefæller eller partnere bosat i hovedstadsområdet har ikke fået job et år efter, at de er flyttet til regionen. Der er således et stort potentiale både i at få de medfølgende ægtefæller i job og gennem dette at øge fastholdelsestiden for deres partnere, ikke mindst fordi det primært er de højtlojnnede udenlandske medarbejdere, der har ledige medfølgende ægtefæller.

Fastholdelse af internationale studerende

Fastholdelse af internationale studerende er en anden potentiel kilde til at opfylde behovet for arbejdskraft og øge produktiviteten i virksomhederne. Godt seks ud af 10 af de internationale studerende i Danmark bor i hovedstadsområdet. Der er sket en stor stigning i antallet af udlændinge på særligt samfundsfaglige, naturfaglige og tekniske uddannelser. Men desværre får virksomhederne ikke nok ud af dette oplagte videnpotentiale. I 2016 havde kun 40 pct. af de internationale dimittender job et år efter, at de var færdiguddannede. Analysen viser, at et studiejob øger sandsynligheden for, at den udenlandske studerende senere bliver ansat i en dansk virksomhed med ca. 25 pct. (Københavns Kommune, 2019).

Erhvervsfremmesystemet skal:

- styrke broerne mellem SMV'er og akademikere, bl.a. ved at hjælpe virksomhederne med at formulere deres behov for viden og udforme konkrete cases til fx samarbejde med uddannelsesinstitutionerne, herunder også have fokus på overgangen fra ufaglært til faglært samt faglærte, der skal have styrket deres kompetencer, såfremt det styrker konkurrencekraften.
- understøtte, når virksomhederne oplever mangel på faglig arbejdskraft, herunder også tiltrække og fastholde udenlandske faglærte.
- bygge videre på eksisterende modeller for talent- og markedsføringskampagner rettet mod højt kvalificeret udenlandsk arbejdskraft og virksomheder.
- styrke fastholdelsesindsatserne over for udenlandske eksperter og spouses med jobformidling, hjælp til jobsøgning, netværksdannelse, mm.
- udvikle initiativer til at øge fastholdelsen af de udenlandske studerende.
- samarbejde med vidensinstitutionerne om samarbejde mellem virksomheder og internationale studerende og ansatte.

2.2 Virksomhedernes kompetenceudvikling

Et virksomhedsbarometer udarbejdet af Erhvervshus Hovedstaden, som er baseret dels på kunder i erhvervsfremmesystemet dels på virksomheder, der ikke bruger erhvervsfremmesystemet, peger på manglende kompetenceudvikling, som den næststørste hovedudfordring for at kunne følge med den teknologiske udvikling og den øgede globale konkurrence (Erhvervshus Hovedstaden, 2019).

Det konkrete behov for kompetenceløft varierer meget fra virksomhed til virksomhed, men handler grundlæggende om at styrke virksomhedens konkurrencekraft. Det gælder både kompetenceudvikling hos

virksomhedsejere og medarbejdere. Fx kan behovet i en mindre detailvirksomhed være kompetenceløft omkring værktøjer til bedre brug af sociale medier, mens det i en virksomhed med fokus på eksport kan være kulturelle og sproglige kompetencer, der skal løftes. Alt sammen for at styrke produktiviteten og skærpe forretningsudviklingen i den enkelte virksomhed. Virksomhederne efterspørger især kompetenceudvikling inden for:

- Digitalisering
- Grøn omstilling og arbejdet med FN's verdensmål
- Internationalisering.

Digitalisering

En fjerdedel af virksomhederne efterspørger kompetencer og rådgivning omkring digitalisering og automatisering med henblik på at øge deres produktivitet (Erhvervshus Hovedstaden 2019). Ni ud af 10 virksomheder er samtidig klar til at investere ekstra ressourcer i yderligere digitalisering, hvilket tyder på en enorm efterspørgsel på området. Flere undersøgelser viser, at især SMV'erne ikke udnytter de nyeste digitale teknologier til fx nye forretningsmodeller og services. Effekterne af digitaliseringen er ret klare. De mest digitale virksomheder (med over ti ansatte) i Danmark havde i 2014 i gennemsnit over 20 pct. højere arbejdsproduktivitet end de mindst digitale virksomheder. Der er dermed et stort vækstpotentiale i at få løftet de mindst digitale virksomheder (Erhvervsministeriet, 2018).

Virksomhederne i hovedstadsområdet har gode rammer for at kunne gå forrest i den teknologiske udvikling, da der i området er mange tech virksomheder, en veludbygget digital infrastruktur (mobilnetværk, bredbånd mv.), en digital offentlig sektor, mange videninstitutioner, der udvikler ny teknologi og bedre adgang til teknologiske kompetencer end i resten af landet. Men der er et stort behov for, at den enkelte virksomhed får mere viden om, hvordan gevinsterne ved digital omstilling kan høstes, og hvordan virksomhederne gennem kompetenceudvikling og rådgivning kan blive mere digitale – et konkret eksempel herpå er blandt andre initiativer SMV digital.

Grøn omstilling og arbejdet med FN's verdensmål

Langt flere virksomheder kan høste potentialet af blandt andet hovedstadsområdets grønne førerposition. Klare politiske målsætninger for den grønne omstilling skaber en offentlig efterspørgsel, som giver hovedstadens virksomheder et stærkt afsæt for at udvikle løsninger i samspil med offentlige og private parter. Her spiller en stærk forsyningsinfrastruktur, førende forskningsmiljøer samt stærke testmiljøer en vigtig rolle. Der er også et stærkt potentiale i forhold til at udvikle grønne forretningsmodeller og bæredygtig omstilling. Det kalder på, at virksomhederne får styrket deres kompetencer til fx at tænke på tværs af forretningsområder og griber forretningsmulighederne i forhold til at den stigende globale efterspørgsel på både bæredygtige løsninger og bæredygtig produktion, eksempelvis gennem arbejde med cirkulær økonomi. Konkret kan en mere struktureret tilgang til at fokusere på udvalgte FN verdensmål styrke virksomhedernes profiler og pege i retning af nye forretningsmuligheder. Virksomhederne skal også have hjælp til at navigere i de mange mulige finansieringskilder i dette arbejde og oplyses om mulighederne for test og afprøvning af nye løsninger.

Internationalisering

Hovedstadsområdets virksomheder står for omkring halvdelen af dansk eksport. Samtidig er det kun en sjettedel af alle virksomheder, der eksporterer og som endvidere skaber mere en tredjedel af produktionsværdien i hovedstaden (Væksttendens, 2017). Det er især SMV'erne, der er tilbageholdende over for eksport og internationale samarbejder, omend deres værditilvækst de seneste år har været stigende. Ligesom i resten af landet stopper mange virksomheder deres eksportaktiviteter inden for det

første år. Årsagerne spænder bredt fra manglende kompetencer til ineffektiv organisering af eksportarbejdet (Iris Group, 2014).

Erhvervsfremmesystemet skal:

- understøtte virksomhedernes digitale omstilling, fx gennem kursusforløb, som hjælper med digitalisering af virksomhedernes forsyningskæde, produktion samt administration og drift.
- vejlede og sparre med virksomhederne om potentialet i bæredygtig omstilling og brug af FN's verdensmål.
- i samarbejde med private og offentlige aktører udbyde vejledning og indsatser for virksomhederne, herunder SMV'erne, i forhold til at afdække de mest potentielle eksportmarkeder og udvikle eksportstrategier.

2.3. Forskningsmæssige styrker

En af hovedstadsområdet helt afgørende styrker er den store produktion af viden. I 2015 blev 4,5 pct. af BNP i hovedstadsområdet brugt på offentlig og privat forskning og udvikling. Det er væsentligt højere end i sammenlignelige regioner og væsentligt højere end fx i Stockholm, der ligger næsthøjest på knap 4 pct. (Eurostat, 2015). Hovedstadsområdet står for hhv. 56 pct. af den offentlige forskning i Danmark og 68 pct. af den private (Danmarks Statistik, 2017). Fire ud af Danmarks otte universiteter er placeret i hovedstadsområdet samt en stor mængde af øvrige videregående uddannelsesinstitutioner, universitetshospitaler, GTS-institutter, mv. Tælles hele Sjælland og den svenske del af Greater Copenhagen med er der i alt 11 universiteter.

Den store videnkoncentration kan virksomhederne få meget mere værdi ud af. Analyser viser, at virksomheder kan opnå en mervækst i produktiviteten på 6-12 pct., når de samarbejder med et universitet (REGLAB, 2017). Allerede i dag har hovedstadsområdet den største andel af innovative virksomheder i Danmark (Danmarks Statistik, 2017), men andelen er ikke steget de seneste år. Hovedstadsområdet scorer højt på innovation i flere internationale opgørelser, fx i EU Regional Innovation Scoreboard (2017). Scoreboardet viser dog også, at hovedstadsområdet især scorer højt på *input og udgifter* til innovation, mens der på *output og nye produkter* scores lavere. Det tyder på, at virksomhederne i hovedstadsområdet er dårligere til at omsætte den store mængde viden til nye produkter og skabe overskud på bundlinjen, end virksomheder i andre regioner i Europa. Der er altså et potentiale i at styrke samarbejdet mellem virksomheder og universiteter med henblik på at øge både produktivitet, innovation og værdiskabelse i virksomhederne. Det kan fx være samarbejder mellem studerende og virksomheder, samarbejder om konkret teknologi- eller produktudvikling eller samarbejde om nye forretningsmodeller.

Stærke klyngeorganisationer

Stærke klyngeorganisationer er et af redskaberne til at øge samarbejdet mellem videninstitutioner og virksomheder og skabe merværdi for virksomhederne. Det fremgår bl.a. af studier, at 55 pct. af de virksomheder, der har deltaget i klyngeaktiviteter, har skabt eller forventer at skabe innovation i form af nye produkter eller processer. Studierne viser også, at fysisk samlokalisering af virksomheder, videninstitutioner og uddannelse er en effektiv måde at understøtte videndeling og produktudvikling (Muro & Katz, 2010; Forskning- og innovationsstyrelsen, 2017). Den geografiske nærhed er dermed vigtig, og det underbygger, at klyngeorganisationer med fordel kan placeres tæt på deres brugere, dvs. tæt på virksomheder, videninstitutioner og offentlig efterspørgsel. Hovedstadsområdet har et stærkt

udgangspunkt med stærke klynger inden for bl.a. life science, grøn omstilling, finanssektoren/it tech, og turisme/kreative erhverv. Det er derfor oplagt, at mange af klyngeorganisationerne også fremover placeres i hovedstadsområdet, som samtidig kan understøtte klyngeaktiviteter på tværs af landet. Det er ligeledes vigtigt, at de klynger, der har deres hovedaktivitet i en anden geografi samarbejder og tilbydes samlokation/hub med andre relevante aktører.

Såvel virksomheder, klyngeorganisationer som videninstitutioner er udfordrede i forhold til at skulle finde finansiering til at gennemføre innovationsprojekter. Derfor er der brug for midler, der kan finansiere den type samarbejder og strukturer, som kan hjælpe virksomheder i hovedstadsområdet med at få del i midlerne. Virksomhederne har i 2017-18 hjemtaget 200 mio. kr. i EU-midler til virksomhedssamarbejder bl.a. med universiteterne via hovedstadsområdet og Sjællands fælles kontor i Bruxelles.

Erhvervsfremmesystemet skal:

- understøtte mere samarbejde mellem virksomheder og videninstitutioner.
- facilitere flere veldrevne innovationssamarbejder med fokus på konkret værdiskabelse for virksomhederne.
- understøtte innovationsdistrikter og klyngeorganisationer med udgangspunkt i hovedstadsområdets styrker
- sikre, at videninstitutionerne har de fornødne ressourcer og incitamenter til at deltage i virksomhedssamarbejde, og at der er gode strukturer for at virksomhederne let kan finde udenlandske partnere og finansiering, fx i EU-systemet.

2.4 Adgang til testmiljøer

Den stigende urbanisering stiller store krav til indretningen af byerne. Verden over skal flere mennesker leve på begrænset plads, presset på sundhedsbudgetterne stiger, og der er behov for, at virksomhederne udnytter de nye digitale muligheder til at skabe effektive, bæredygtige og klimarigtige løsninger (ofte kaldet smart city løsninger) (Damvad, 2017). Det gælder fx inden for transport, energiforsyning- og optimering, affaldshåndtering, sundhed m.v. Her har virksomhederne i hovedstadsområdet både incitament og muligheder i forhold til at udløse deres innovationspotentiale, idet de både driver virksomhed midt i udfordringerne og arbejder side om side med kommuner og andre virksomheder, som har nogle af verdens mest ambitiøse visioner og strategier inden for fx klima- og miljøområdet.

For at virksomhederne i hovedstadsområdet kan udvikle nye, innovative løsninger, er det afgørende, at de har let adgang til stærke testmiljøer, bl.a. til de såkaldte living labs. Her kan virksomhederne i tæt samarbejde med brugere og samarbejdspartnere, GTS-institutter og videninstitutioner udvikle og afprøve nye teknologier og løsninger i skala 1:1 i virkelighedsnære miljøer og udvikle business cases med henblik på at sikre, at produktudvikling resulterer i produkter, der kan gøre sig kommercielt gældende. Living labs kan understøtte, at alt fra iværksættervirksomheden til større, veletablerede virksomheder kan udnytte potentialet udnytte de nyeste digitale teknologier til at udvikle nye forretningsmodeller og services.

Hovedstaden har allerede flere anerkendte living labs inden for bl.a. smart city, klima og sundhedsområdet. Såvel danske som udenlandske virksomheder ser en stor værdi i disse living labs, som bygger videre på at hovedstadsområdet:

- er en af de mest digitaliserede metropoler i verden
- har en høj grad af åbenhed omkring data på fx sundhedsområdet, transport, energi, etc.
- har et godt samspil med videninstitutioner, hospitaler og testmiljøer i de seks GTS-institutter beliggende i regionen
- et tæt samspil med beslutningstagere i den offentlige og den private sektor at vælge de mest optimale, innovative løsninger herunder også vedvarende at have fokus på OPP initiativer, der styrker både den private og offentligsektorer, og er med til at stimulere bedre efterspurgte løsninger.

Erhvervsfremmesystemet skal:

- understøtte at virksomhederne har adgang til stærke testmiljøer i hovedstadsområdet.

2.5 Iværksætteri og skalering

Iværksættervirksomhederne udgør en vigtig del af vækst- og innovationsgrundlaget for hovedstadsområdets erhvervsliv. Hovedstadsområdet har de seneste år haft markant højere vækst af iværksættere end resten af landet, som stadig ikke er kommet tilbage til niveauet før finanskrisen. Alene i 2018 blev der etableret 7.400 nye virksomheder i hovedstadsområdet. Det er knap halvdelen af alle iværksættervirksomhederne i Danmark (Danmarks Statistisk, 2018). De videnintensive iværksættervirksomheder udgør godt og vel 40 pct. af de nye virksomheder i 2017 i Københavns Kommune mod 29 pct. i 2006.

Hovedstadsområdet har samtidigt også den største andel af iværksættere, som udvikler sig til vækstiværksættere, og dermed formår at skalere en forretningsmodel forholdsvis hurtigt. Seneste tal fra Danmarks Statistik (2016) viser, at 30 pct. af hovedstadens iværksættere udvikler sig til vækstiværksættere (dvs. har fem eller flere ansatte to år efter etablering og en gennemsnitlig årlig vækst på mere end 10 pct. i de følgende tre år). Andelen af vækstiværksættere udgør 26 pct. på nationalt plan, og det er kun hovedstaden, der ligger over dette gennemsnit (Regional Statistikbank).

Der er et uudnyttet potentiale i forhold til iværksætteri og skalering i hovedstadsområdet, især i lyset af hovedstadsområdets gode økosystem med en høj koncentration af forskning og kompetencer, inkubatormiljøer, testmiljøer, hvor der særligt er muligheder for at flere videnbaserede iværksættere kan opstå og bidrage til væksten. Hele værdikæden, som både består af privat og offentlige aktører, er med til at understøtte særlig gode vilkår for både den uerfarne, erfarne og serieiværksætteren uanset deres faglige baggrund. Dette skaber en række muligheder for iværksætterne, som allerede tidligt kan få adgang til kapital, uddannelse og særlige virksomhedsmiljøer. Der kan i forlængelse heraf være behov for, at flere af indsatserne både til iværksætterne og SMV'erne bør være mere risikovillige, bl.a. i forhold til at prøve nye produkter, markeder, etc. af, hvilket kan medvirke til, at virksomhedernes konkurrencekraft øges.

Udfordringen, når det gælder iværksætteri og skalering i hovedstadsområdet, er primært:

- Adgang til den rette danske og udenlandske arbejdskraft, som kan udvikle iværksættervirksomhederne, fx inden for digitalisering og it.
- Adgang til finansiering.
- Understøtte flere videnbaserede iværksættere.

- Kompetencer inden for salg og forretningsudvikling.
- Få flere udenlandske iværksættere til at se mulighederne i at stifte virksomhed i hovedstadsområdet.

Erhvervsfremmesystemet skal:

- understøtte og bidrage til, at hovedstadsområdet styrkes og udbygges, som et godt sted at være iværksætter (dvs. give adgang til kapital, netværk, sparring, internationalisering etc.).
- skabe flere indgange til iværksættere afhængig af, hvilket niveau og stadie de er på.
- understøtte og udvikle efterspurgte løsninger for de etablerede virksomheder, så de kan bevare og styrke deres konkurrencekraft (også internationalt) og skalere deres produkter og services.

2.6 Tiltrækning af internationale investeringer

Internationale investeringer er en afgørende kilde til øget produktivitet i hovedstadsområdet og resten af landet. Hovedstadsområdet stod i perioden 2010-2016 hvert år i gennemsnit for 70 pct. af de internationale investeringer i Danmark (Copenhagen Economics, 2017). Udenlandske virksomheder er vigtige for dansk økonomi og bidrager bl.a. med innovation, ny teknologi og viden og et internationalt netværk til det danske erhvervsliv. Udenlandske virksomheder og medarbejdere skubber dertil til de eksisterende erhvervsstrukturer og skaber et dynamisk og konkurrencedygtigt erhvervsliv på den lange bane (Pedersen og Skaksen, 2011).

De udenlandske firmaer i den danske del af Greater Copenhagen (Hovedstaden og Sjælland) udgør 4 pct. af alle private virksomheder i hovedstadsområdet, 28 pct. af den samlede beskæftigelse (årsværk) i den private sektor, 28 pct. af eksporten, 29 pct. af værditilvæksten og 32 pct. af omsætningen i geografien (Copenhagen Capacity, 2017).

Udenlandske virksomheder i Greater Copenhagen er generelt dobbelt så produktive som danske virksomheder. Det hænger bl.a. sammen med, at de udenlandske virksomheder ligger inden for de internationalt konkurrerende brancher. Udenlandske virksomheder skaber således jobs og værdi til gavn for hele Danmark. Når for eksempel en udenlandsk it-virksomhed etablerer sig i Danmark med 100 jobs, skaber det yderligere 165 lokale jobs og et BNP-bidrag på over 300 millioner kroner om året (www.copcap.com).

Konkurrencen om de internationale investeringer er hård, men hovedstadsområdet ligger godt, når der sammenlignes med andre nordiske metropoler og er kun overgået af Helsinki (EY, 2018). Greater Copenhagen har på mange måder gode betingelser for at kunne tiltrække udenlandske investeringer. Virksomhederne bliver tiltrukket af bl.a. det høje uddannelsesniveau, "ease of doing business", en lufthavn med mange internationale forbindelser, mulighed for samspil med stærke forskningsmiljøer og billige erhvervslejemål.

Til gengæld ligger Greater Copenhagen kun gennemsnitligt, når det gælder selskabsskat og innovationskapacitet. Og andre metropolregioner overhaler hovedstadsområdet, når det gælder adgang til udenlandske talenter, specialiseringsgrad, markedsstørrelse og købekraft.

Det kalder på, at de åbenlyse gevinster ved at placere sig i Greater Copenhagen bliver mere synlige i udlandet. Og at der – til glæde for både danske og internationale virksomheder - arbejdes på at forbedre de rammebetingelser, hvor Greater Copenhagen halter bagud. Det er nogle af de erfaringer, som med succes er gjort i et samarbejde med fx Copenhagen Capacity, som hidtil har været med til at drive nogle af processerne.

Erhvervsfremmesystemet skal:

- understøtte en fokuseret regional indsats for at trække udenlandske investeringer til Greater Copenhagen.
- arbejde målrettet med at gøre Greater Copenhagen langt mere synlig som attraktiv destination for investeringer og arbejdskraft.

2.7 Turisme, events, kongresser og oplevelsesøkonomi

Turismen i hovedstadsområdet har oplevet en markant vækst de seneste 10 år og havde i 2016 en omsætning på 41,7 mia. kr., hvilket svarer til 39 % af den samlede danske turismeomsætning. Der var 12,5 mio. overnatninger i hovedstadsområdet i 2017, hvilket svarer til en fjerdedel af de samlede danske overnatninger. I perioden 2008-2017 har hovedstadsområdet haft en vækst på hele 120 procent målt på overnatninger.

Turismen har således stor betydning for hovedstadsområdet og skaber værdi, både via direkte omsætning lokalt og ved, at turismen er med til at sikre fundamentet for en række oplevelsestilbud, fx i form af et stort udbud af restauranter, museer, film og musikoplevelser m.v., som er til gavn for både turisterne og borgerne. Derudover understøtter turismen vækst i andre brancher, bl.a. ved at styrke grundlaget for nye flyruter til Københavns Lufthavn, som dermed bidrager til øget international tilgængelighed for erhvervslivet i både hovedstadsområdet og resten af Danmark.

Mens turismen er en vigtig styrkeposition for hovedstadsområdet, er der også udfordringer, som skal imødegås. Hvis der sammenlignes med de seks byer, som udgør Københavns konkurrencefelt, fremgår det i Det Nationale Turisめforums statusanalyse for 2018, at Københavns Kommune med 5,8 mio. udenlandske overnatninger i 2017 har den fjerde største markedsandel på 11 pct., hvor byerne Amsterdam, Berlin og Wien har større andele af det samlede antal udenlandske storbyovernatninger end København, mens Stockholm og Helsinki har mindre andele. Det er derfor vigtigt, at hovedstadsområdet ikke taber markedsandele i forhold til konkurrerende destinationer og der skal bl.a. sættes ind med en stærk fortælling om hovedstadsområdet som turismdestination.

Der skal også sikres en balance mellem det stigende antal turisters adfærd og de lokales hverdagsliv, hvis turismen fortsat skal nyde positiv opbakning og bidrage til vækst og udvikling i hele hovedstaden. Samtidig skal der ske en professionalisering af turismeerhvervet og udvikles flere tilbud med dobbelte funktioner til gavn for både besøgende og lokale - også uden for København. Turismevirksomhederne står især over for udfordringer – og muligheder - i form af at skabe mere værdi for turisterne gennem produktudvikling fx ved brug af digitale data, bedre samarbejde mellem turismeaktørerne i hovedstadsområdet m.v.

Der er også muligheder i møde- og erhvervsturismen. Med en omsætning på 11,4 mia. kr. i 2017 står hovedstadsområdet for 44 pct. af omsætningen på det danske mødemarked, der både dækker over kongresser og virksomhedsmøder (VisitDenmark og MeetDenmark, 2017). Møde- og erhvervsturismen samt videns-, kultur- og sportsevents skaber således gode muligheder for erhvervslivet, og ikke mindst i forhold til at skabe international opmærksomhed omkring styrkepositionerne i hovedstadsområdet og Greater Copenhagen.

Megaevents og kongresser kan således bruges til både at skabe øget omsætning og tiltrække turister, investeringer, talenter og forskere til hovedstadsområdet. Der er derfor et stort potentiale i at tiltrække flere events til hovedstaden og skabe synergier i forhold til indsatser vedrørende talenttiltrækning, partnerskaber og erhvervssamarbejder og samtidig bruge events til at skabe opmærksomhed omkring hovedstaden, som en destination med fokus på bæredygtighed i bred forstand fx ift. klima og sundhed.

Erhvervsfremmesystemet skal:

- understøtte kompetenceudvikling i turismevirksomheder, bl.a. via digitalisering og arbejdet med big data
- understøtte innovationsprojekter, der skaber værdi i forhold til produktudvikling i turismebranchen, bl.a. i forhold til bæredygtig turisme og spredning af turister i Greater Copenhagen.
- forsat arbejde for at tiltrække og udvide flyruter.
- understøtte tiltrækningen og værdiskabelsen af internationale videns-, kultur- og sportevents.